

[Bjørn Elmquist]

bevægelse kæmpet videre mod den besættende supermagt. Afghanerne vil ganske åbenbart ikke lade sig kue, og det har skabt beundring og respekt hos os alle.

Vor forespørgsel i dag følger to år efter den, vi sidst havde, nemlig den 16. januar 1986. Siden da har det svirret med forlydender og halv-officielle meddelser om politiske løsninger, supermagtsforståelser, aftaler om troppe-tilbage-trækninger, etablering af en uafhængig afghansk regering, ordninger for flygtningene i Afghanistan osv., alt sammen mens krigshandlingerne stadig har raset videre.

Dagen i dag er derfor en god anledning for regeringen til at give Folketinget en samlet redegørelse om situationen i Afghanistan her ved begyndelsen af en ny, denne gang måske afgørende forhandlingsrunde i Genève.

Formanden:

Inden jeg giver ordet til udenrigsministeren, skal jeg give Tinget den oplysning, at de to sidste sager, der er optaget på dagsordenen, nemlig første behandling af lovforslag nr. L 199 og beslutningsforslag nr. 104, udgår af dagsordenen for dette møde.

Besvarelse

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Siden Folketinget sidst drøftede Afghanistan i januar 1986, er forholdene ikke blevet mindre kritiske for det hårdt prøvede afghanske folk. Der er ganske vist sket visse ændringer i militær henseende og på det seneste også i politisk henseende, som giver anledning til en forhåbning om, at en forhandlingsløsning er mulig, men grundlæggende er situationen fortsat den, at de sovjetiske styrker på ca. 115.000 mand stadig befinder sig i Afghanistan, nu blot på niende år, at flere civile afghanere er blevet tvunget på flugt eller i landflygtighed, og at den afghanske civilbefolkning i almindelighed er udsat for Kabulstyrets overgreb og repressalier i uformindsket omfang.

Jeg vil gerne indledningsvis som baggrund for en omtale af de aktuelle muligheder for en sovjetisk troppe-tilbage-trækning kort beskrive, hvad der er sket i Afghanistankonflikten i de seneste to år.

Politisk har styret i Kabul gjort sig store anstrengelser for at opnå anerkendelse indadtil og udadtil som Afghanistans retmæssige rege-

ring, og styret har i det hele taget bestræbt sig på at fremstå som handlekraftigt og ræsonnabelt. I maj 1986 udskiftedes det afghanske kommunistpartis generalsekretær, Babrak Karmal, med den mere handlelygtige Najibullah, der hurtigt konsoliderede sin stilling i partiet og i 1987 også blev udråbt til landets præsident med endog meget vidtgående beføjelser.

Ved årsskiftet 1986-87 lancerede Najibullah som et led i bestræbelserne på at vinde øget respekt sin såkaldte nationale forsoningspolitik. Den var en opfordring til at danne en national forsoningsregering og iværksætte en våbenhvile og indeholdt desuden løfter om en betinget politisk amnesti til modstandsbevægelsen og udarbejdelse af en ny forfatning på islamisk grundlag.

I mangel af positive reaktioner på dette udspil blev det udvidet med tilbud om deltagelse i en bredere koalitionsregering og indførelse af et flerpartisystem med henblik på en vis deling af magten. Men en nærlæsning af disse initiativer efterlod ingen tvivl om, at de forudsattes virkeliggjort på Kabulstyrets betingelser uden at sætte hverken Najibullahs eller kommunistpartiets dominerende stilling på spil.

Den afghanske modstandsbevægelse Mujahedin tog derfor fra begyndelsen afstand fra udspillet. Den opfattede det som et taktisk forsøg på at indordne Mujahedin under det styre, Sovjetunionen havde indsat i Kabul. Våbenhvilen blev aldrig en realitet, og antallet af afghanske flygtninge, der følte sig fristet til at vende tilbage til deres land, var forsvindende lille. Heller ikke internationalt havde Najibullah held til at nå større anerkendelse. Tværtimod blev den årlige FN-resolution om situationen i Afghanistan, der kræver en fuldstændig troppe-tilbage-trækning og selvbestemmelse for det afghanske folk, i efteråret 1987 vedtaget med det hidtil største antal stemmer for, nemlig 123 over for 19 stemmer imod og 11 afståelser. Og der var tale om her, at en aktiv diplomatisk indsats fra De Tolvs side havde været medvirkende til resultatet.

På efterårets generalforsamling i FN var der også indgående drøftelser om menneskerettighedssituationen i Afghanistan. Som tidligere foregik drøftelserne på grundlag af en rapport, der var udarbejdet af Menneskerettighedskommissionens særlige rapportør, den østrigske folkeretsprofessor Felix Ermacora. Han fik i ef-